

„De dingen, die men niet ziet, zijn eeuwig.“

Dewijl wij niet aanmerken de dingen die men niet ziet, maar de dingen, die men niet ziet, want de dingen die men niet ziet zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig.
2 Corinth 4 : 18.

Er leeft in 's menschen ziel een *begeeren*. Hoe rijk ook ons persoonlijk leven hier op aarde moge ingericht en gesierd zijn, er blijft altoos een verlangen over naar iets dat meerder, dat hoger is. De pure materialist zij nu aan zichzelf overgelaten, maar de ziel, die nog iets anders zoekt dan de materie hem biedt, kent van jongsaf steeds het begeeren, het verlangen naar iets hoogers en iets meerders. En als, vroeg of laat, het aanzijn hier op aarde ten einde loopt, en we in 't graf onze schuilplaats erlangen, kunnen we het ons niet anders voorstellen, of er is een ongezogene wereld waar de hiel verdwijnende ziel haar tweede vaderland vindt, en waar ons een nieuwe wereld wacht, waarop we hier gehoopt hebben, zonder haar ooit te zien, en waarin we dan door onzen God binnengeleid worden, om er te genieten, wat zijn genade er voor ons bereid heeft.

We verliezen dan alles wat hier op aarde ons geboeid heeft, en we gaan over in de genieting van wat voor ons 't ongezogene was, en dan eerst bewaarheid het zich voor wie in het Vaderhuis overgingen, dat de dingen die we hier op aarde zagen, slechts tijdelijk waren, doch dat omgekeerd de dingen, die we hier niet met het oog konden waarnemen, doch waar onze ziel in leefde, eeuwig in aard en karakter zijn, en, eens daarboven ons toebedeeld, nimmer meer van ons zullen genomen worden.

Zoo is het mysterie van het eeuwig, gelijk de apostel het voor ons ontsluit, maar zoo en niet anders is evenzo de gewaarwording waarin we ons leven hier voortzetten en eens voleinden. Hoe vele dan de jaren mogen zijn die ons hier gegund worden, eens gaat 't met ons allen ten grave. Eerst is er dan nog rouw over ons heen-gaan. Straks sterft ook de rouw weg. En als een volgend geslacht het thans levende vervangen heeft, sijt in 't eind zelfs de heugenis van onzen naam op aarde uit. Zelfs de plek onzer ruste op 't graf wordt niet met rust gelaten, en als 't ene eeuw, of ook maar een halve eeuw, verder is, sijt ten leste zelfs de heugenis van onzen persoon uit en weet men van het gewone menschen-kind ter nauwernood meer dan hij ooit 't aanzijn op deze aarde ontving.

Het is daarom zoo ten volle overwaar wat de apostel betuigt, dat al wat tot dit aardse leven behoort, hoe warm het ons ook moge hebben toegelachen, te zijner tijd van ons afsterft, allengs zelfs vergeeten wordt, en na niet zoo lange jaren geheel wegsterft.

Al 't gezene, al 't geen uitwendig ons boeide, aantrok en bezig hield, het blijkt ten slotte niet dan *tijdelijk* geweest te zijn. En hoe 't ons ook boeide, eens sterft 't weg en van ons af, en dan blijft er voor een iegelijk onzer geen andere vraag over, dan die doelt op 't hier niet gezene, en waarvan de Apostel getuigt, dat de dingen die hier niet gezien worden, juist de blijvende zijn en de eeuwigdurende.

De dingen die hier niet gezien worden, dat en dat alleen zijn *de eeuwig*.

Wil dit daarom zeggen, dat de geestelijke schatten die eeuwiglijk blijven, en onze ziel naar haar geestelijken kant verrijken, geen vorm hebben, en alleen een geestelijk bestaan bezitten? Zeker, zoo niet 't eenzijdige Spiritualisme het ons voor, maar de Schrift toont 't ons heel anders. Als op Thabor de Christus schittert in zijn heerlijkheid, en Mozes en Elia hem vergezellen, vertoont geheel het heilig tafereel zich in zichtbare vorm. Als de Christus zich op den weg naar Damascus aan Paulus openbaart, wordt hij van den apostel gezien en herkend. In de Openbaringen op Palmros is 't niet anders. Ons aller belijdenis is, dat de Christus in zichtbare gestalte ten hemel is gevaren, dat hij in zijn verheerlijkt lichaam nu nog troont aan de rechterhand des Vaders, en dat hij in die zichtbare gestalte eens wederkeert ten gerichte. En gelijk 't ons van den verheerlijkten Christus wordt voorgelicht, zoo ook vermenen we het gedrag in het Oude Verbond. De Engelen die hun last op aarde vervullen, verschijnen in waarneembare vorm en worden bekend. Ja, al moet beleiden, dat 't in de ongezogene wereld daarboven, zich als *geestelijk* bevoegt, uitgesloten wordt nimmer, dat wat in de Engelenwereld leeft of uit omze menschenwereld verstierf, zoo 't nood is, op eenmaal een zichtbaren vorm kan aannemen, en in dien zichtbaren vorm zich aan het zienlijk oog des menschen openbaren kan.

Wat daarentegen blijft is, dat in den mensch tweemaal bestaanswijze huist. Hier op aarde levend, treedt hij op in zichtbare gestalte, en leeft in deze wereld in zichtbare vorm, dank zij 't lichaam, dat hem als menschen gegund werd. Maar ook anderzijds leeft reeds hier op aarde in zijn binnenste, op verborgen wijze, een geestelijke existentie, en het is die geestelijke existentie, die hem in heilig contact brengt met den Heilige in zijn verborgenheid.

Eerst leeft de pasgeboren mensch in deze zichtbare wereld als kindeke. Doch het duurt geen vier, vijf jaren, of er begint reeds een mysterie zich in 't kinderhart te openbaren, en al spoedig merkt ge bij een vroom kind, hoe wonderlijk de ongezogene wereld op mystieke wijze in zijn gewone leven doorgaat. Soms sterft een nog zeer jong kind in zoo duidelijke wetenschap van de ongezogene wereld daarboven, dat wie geestelijk kenner is, zich er over verbaast, zoo helder bewust als soms zulk een jong wegstervend kind reeds in de ongezogene wereld inleefde.

Dit is dan het mysterie van het vrome menschenleven.

Bij den Engel is het zoo, dat hij op zichzelf enkel geest is, en zal hij verschijnen, een zichtbare gestalte tijdelijk aannemend, doch omgekeerd bij den mensch is de eerste verschijning de zichtbare in 't lichaam. Maar in die zichtbare verschijning komt, zoo er zich een waarachtige vroomheid openbaart, al spoedig een tweede, louter geestelijk aanzijn tot openbaring; een aanzijn dat niet tijdelijk, maar eeuwig is, en dat omgekeert toch heel onzen persoon beheerscht en verrijkt.

En nu is dit het wonderbare, en het eeuwig heerlijke in den mensch, dat hij zijn levens-existentie naar twee kanten, en beide malen even heerlijk, openbaren kan.

Hij bestaat en leeft in 't zichtbare. Zoo wordt

hij als kind des menschen geboren. God schept hem niet als louter geest, om eerst daarna dien geest bij een lichaam te voegen. Om als mensch tot aanzijn te komen, moet hij lichamenlijk als kindeke uit zijn moeder geboren worden. Altoos zoo echter, dat in dien zichtbaren mensch de aansluiting aan het geestelijke en eeuwig schuilt, en in dat geestelijke, dat zijn verborgen wezen uitmaakt, heit de mensch dan zijn aansluiting aan zijn God, en die God is de Onzienlijke en is als de Onzienlijke omstuw van zijn geestelijke Engelen, en van al wat in 't Ongezogene de majesteit van 't Goddelijke uitmaakt.

Nu streken die twee niet met elkander. Bij 's menschen oorspronkelijke schepping was de ongezogene rijkdom dien de mensch in zijn geest ontving, in volkomen harmonie met zijn zichtbare paradijsheerlijkheid. Alleen de zonde brak die eenheid, en van die ure af kwam het tijdelijke tegenover het eeuwig te staan. En zoo kwam er tegenstelling.

Ten leste echter valt deze tegenstelling weer weg. Op de nieuwe aarde en onder den nieuwen hemel zal, na de Opstanding, het tijdelijke in het eeuwig zijn opgegaan, maar het zichtbare zijn betekenis terug erlangen.

Voorshands is er nog de scheiding en tegenstelling.

In het Vaderhuis daarboven het louter geestelijke, en hier op aarde niet dan het tijdelijke dat voorbij gaat, en straks vergeten wordt.

Maar dit duurt niet. Aan die tweedeling komt ten slotte een einde. En eens zal, na de wederkomst van onzen Heiland, de toestand wezen, dat al wie God toebehoort, in en door Christus met God vereenigd is, en zijn geestelijk zoowel als zijn lichamenlijk, zijn zichtbaar zoowel als zijn onzichtbaar bestaan voor eeuwig voortzet.

Dat is 't wat de apostel betuigt, dat de dingen die men niet ziet, *eeuwig* zijn.

De Zone Gods met zijn gezaligden zullen op de nieuwe aarde en onder den nieuwen hemel eens juichen in een eeuwig Halleluja.

Dr A. K.

Amsterdam, 8 Maart 1918.

Men vraagt ons of een huwelijk, dat burgerlijk bij volmacht voltrokken wordt, daarna op dezelfde wijze ook in de Kerk mag worden bevestigd? Naar het schijnt maken sommige Kerkeraden hiertegen bezwaar, omdat ons huwelijksformulier de aanwezigheid van man en vrouw eischt, die beiden de trouwbeloften hebben af te leggen.

Gegrond schijnt ons dit bezwaar niet.

Al is het in den regel natuurlijk eisch, zoowel bij het burgerlijk als bij het kerkelijk huwelijk, dat de personen, die dit huwelijk wenschen te sluiten, zelf bij de huwelijksbevestiging aanwezig zijn en de trouwbeloften afleggen, toch kunnen hier uitzonderingen voorkomen, bijv. wanneer de aantaande echtgenoot in het buitenland vertoeft en niet kan overkomen. Ons burgerlijk wetboek vergunt in zulke gevallen, na machtiging der Koningin verkregen te hebben, dat het huwelijk door een bij authentieke acte daartoe gevolmachtigde zal voltrokken worden. En waarom zou de Kerk, waar het hier een volkomen wettig aangegaan huwelijk geldt, wanneer de aantaande echtgenoot deze gevolmachtigde evenzeer volmacht heeft gegeven om de vragen van het kerkelijk huwelijksformulier te beantwoorden, de kerkelijk huwelijksbevestiging dan weigeren?

Natuurlijk behoeft daarom de kerkelijke huwelijksbevestiging nog niet altoos bij volmacht plaats te vinden. Wanneer zulk een huwelijk bij volmacht door de Overheid gesloten wordt, dan geschiedt dit, omdat de vrouw, voordat zij de reis aanvaardt naar haar man, wettig met hem getrouwd wil zijn met het oog op de burgerrechtelijke gevolgen, aan het huwelijk verbonden. Ze wil zich niet blootstellen aan het gevaar, dat wanneer zij de reis met dit doel aanvaard heeft, het huwelijk ten slotte niet door zou gaan; of wel de man wil dat zijn echtgenoot, wanneer hij intusschen kwam te overlijden, recht op de erfenis zou hebben. Zulke motieven gelden voor de kerkelijke huwelijksbevestiging niet en vandaar dat het eigenaardig is, wanneer de bedoelde personen de kerkelijke huwelijksbevestiging eerst laten plaats vinden, wanneer ze samen zijn gekomen. Juist deze kerkelijke huwelijksbevestiging zal voor hen dan de aanvang van het huwelijksleven worden. En bezwaar tegen de tijdelijke scheiding tusschen de burgerlijke en kerkelijke huwelijksbevestiging bestaat in dit geval niet, omdat er geen sprake van kan wezen, dat beide partijen reeds als man en vrouw samen zijn gaan leven, voordat de kerkelijke huwelijksbevestiging plaats vond.

Vandaar dat we als regel zouden aanraden de kerkelijke huwelijksbevestiging te laten plaatsvinden, nadat beide echtgenooten samen gekomen zijn. Ze gaan dan samen naar Gods bedehuis; daar wordt de trouwbelofte voor Gods aangezicht afgelegd; en daar worden ze nu door den Dienaar des Woords tot man en vrouw verklaard.

Maar er kunnen gevallen voorkomen, waarin dit niet kan, omdat de echtgenoot op een plaats vertoeft, waar geen Gereformeerde en zelfs geen Christelijke Kerk is. In zulke gevallen zou zulk een huwelijk dan alleen burgerlijk voltrokken kunnen worden, en van een kerkelijke huwelijksbevestiging geen sprake kunnen wezen, wanneer die kerkelijke bevestiging door den Kerkeraad in ons land geweigerd werd. En dat nu zou een onrecht zijn aan deze echtgenooten aangedaan, wanneer zij hun huwelijk ook door de Christelijke Kerk in den naam des Heeren willen bevestigen. De kerkelijke huwelijksbevestiging is voor een Christen toch meer dan een godsdienstige plechtigheid bij het huwelijk, een vragen van den zegen Gods op het huwelijk, maar is de bevestiging van het huwelijk door den Dienaar Gods in het midden der gemeente. En welk recht zou de Kerkeraad dan hebben om aan zulke personen die kerkelijke huwelijksbevestiging te weigeren? Natuurlijk heeft

de Kerkeraad, waar de beloften anders luiden, dan die voor de Overheid worden afgelegd, recht om te vragen, dat de niet aanwezige echtgenoot den gevolmachtigde uitdrukkelijk machtigt om uit zijn naam de huwelijksbelofte, die de Kerk vraagt, af te leggen. Maar wanneer dit geschiedt, heeft de Kerkeraad daarmede dan ook tevreden te wezen en zulk een huwelijk te voltrekken. Dat de vragen in het huwelijksformulier bij zulk een huwelijk gewijzigd moeten worden, spreekt van zelf. Zoo geschiedt bij de burgerlijke huwelijksvoltrekking evenzeer. Aan de letter van het huwelijksformulier is men niet gebonden. Wanneer de omstandigheden het eischen, mag daarvan worden afgeweken.

Rijk Derksen.

In den hoogen ouderdom van bijna 79 jaar is de ijverige secretaris van de Unie en van den Schoolraad, de heer R. Derksen, te Zeist overleden.

Aan onzen Schoolstrijd zal zijn naam met eere verbonden blijven. Hij heeft heel zijn leven aan den dienst der Christelijke school gewijd. Voor haar belangen heeft hij altoos geijverd. Met groote bescheidenheid, met trouw plichtsgevoel, met warme liefde.

Onze Koningin sierde hem met het kruis van de Oranje-Nassau. Ons volk blijft hem dankbaar gedenken.

Ons antwoord aan Dr. Buizer.

Calvin's naam heel VIII.

Indien onze Gereformeerde Kerken dus steeds erkend hebben, dat een Kerk een ware Kerk van Christus kon wezen, ook al kleefden haar gebreken en onvolkomenheden aan, dan volgt hieruit van zelf, dat onze Kerken nooit bedoeld hebben de andere Protestantische Kerken als valsche Kerken te veroordeelen, omdat zij niet in alles met de Gereformeerde Kerken overeenstemmen. De Gereformeerde Kerken mochten zich zelf voor de meest zuivere Kerken houden, gelijk de Westminsterse Confessie het uitdrukt, maar ze hebben nooit gepretendeerd de *enige* ware Kerk te zijn. En dat onze Gereformeerde Kerken dit breede standpunt hebben ingenomen, is niet het minst te danken geweest aan Calvin, die veel beter dan de andere Reformateurs de Katholiciteit der Kerk heeft ingezien en haar ook in de praktijk gehandhaafd heeft.

Luther en de Lutherse Kerk hebben dit helaas niet gedaan. Niet alleen dat Luther zelf, toen Zwingle op het punt van het Avondmaal anders dacht dan hij, hem verketend heeft, verklaarde; dat een papiest om eerder zalig kon worden dan Zwingle, op het godsdienstgesprek te Marburg de broederhand hem geweigerd heeft en alle gemeenschap met de onder Zwingle's leiding tot reformatie gekomen Kerken verbroken heeft, maar de latere Lutherse theologen zijn nog veel verder gegaan; ze hebben niet alleen in de Formula Concordiae allen, die op het stuk van het Avondmaal anders dachten dan zij, veroordeeld, maar de arme vluchtelingen uit Nederland, die in Duitschland een schuilplaats zochten, vervolgd en verjaagd, omdat deze zich niet bij de Lutherse Kerk wilden aansluiten. En wel stond Zwingle en de Zwitsersche Kerken met hem oorspronkelijk op een breeder standpunt, zodat ook van hen de poging is uitgegaan, om met de Lutherse Kerken in kerkelijken vrede te leven, maar toen dit niet gelukte en ze bovendien verbitterd werden door het harstochtelijke drijven van Luther en de Lutherse theologen tegen de zogenaamde Sacramentariërs, hebben de latere Zwinglianen en vooral Bullinger, die Zwingle's opvolger te Zurich was, een diepen afkeer van de Lutherse Kerk opgevat en alle gemeenschap met deze Kerk verbroken. Het sterkt blijkt uit wel uit het feit, dat toen enkele jongelieden uit Zwitserland door Duitschland reisden, de predikanten te Zurich hen verboden in de Duitse kerken het Avondmaal te gebruiken en dit verbod zelfs uitbreiden tot de kerk van Straatsburg, omdat Bucer, die daar den toon aangaf, naar hun oordeel in de Avondmaalsleer te veel concessies aan Luther had gedaan.

Calvin, die optrad nadat deze breuke tusschen de beide Protestantische Kerken reeds geslagen was, heeft deze breuke wel op het diepst betreurd. »Het behoort, zoo schreef hij aan den Aartsbisschop van Canterbury, tot de ergste misstanden van onzen tijd, dat de verschillende Kerken zoo verdeeld en als 't ware vaneengereten zijn, dat ze zelfs den band van menscheleke saamhoorigheid nauwelijks meer gevoelen, laat staan dan de heilige gemeenschap van de leden van Christus onderling, die zij allen wel met den mond belijden, maar die slechts weinigen met de daad beoefenen». Heel zijn leven door heeft Calvin dan ook gepoogd deze breuke weer te heelen en den onderlingen vrede en eenheid weer te herstellen. En volkomen terecht merkt Staehelin, de bekende levensbeschrijver van Calvin, op, dat het opmerkelijkst daarbij is, dat Calvin voor deze eenigheid der Kerken volstrekt niet noodig achtte een absolute overeenstemming in de leerwijze of inrichting der Kerk. Zeker was Calvin, zegt hij, van de juistheid van zijn eigen opvattingen diep doordrongen en heeft hij daaraan zoo beslist als geen ander vastgehouden, maar met finen christelijken tact wist hij toch onderscheid te maken — een onderscheid, waarvoor de oogen zijner meeste tijdgenooten nog gesloten waren — tusschen het wettelijke en onwettelijke in de leer en inrichting der Kerk, tusschen den eenigen grond van het Evangelie en de verschillende opvattingen en voorstellingen daarvan door menschenlijken ziels-

arbeid (Johannes Calvin, II. 201). En hoe volkomen juist dit gezegd is, blijkt wel als men nagaat, wat het standpunt is, dat Calvin tegenover de verschillende Kerken in zijn dagen heeft ingenomen.

Wat de Lutherse Kerk betreft, om haar in de eerste plaats te noemen, heeft Calvin zeker een open oog gehad voor de vele gebreken, die deze Kerk aankleefden, niet alleen wat haar Avondmaalsleer betreft, maar ook, zoals hij reeds bij een zijner eerste ontmoetingen met Melancthon hierover klaagde, wat de vele superstitische ceremoniën aangaat, die Luther nog in den eeredienst behouden had, en het ontbreken van de kerkelijke tucht. Maar al heeft Calvin deze bezwaren ronduit uitgesproken, ze hebben hem nooit er toe gebracht Luther niet als een uitnemend Christen te vereeren en de Lutherse Kerk niet als een ware Kerk van Christus te erkennen. In zijn verweerschrift tegenover den Roomschen theoloog Albert Pighius, die Luther had aangevallen, zegt Calvin: »Ik houd Luther voor een uitnemend Apostel van Christus, aan wiens dienst en arbeid het voornamelijk te danken is, dat de zuiverheid van het Evangelie weer hersteld is.» (Op. Calv. VI, p. 230). In een geschrift aan Keizer Karel gezonden, verklaart Calvin, »dat God in den aanvang Luther en anderen verwekt heeft, die den fakkel voor ons uit hebben gedragen, opdat wij den weg der zaligheid zouden weer vinden en dat door hun dienst onze Kerken (Calvin bedoelt hiermede de Protestantische Kerken in het algemeen) weer op het rechte fundament zijn hersteld en opgebouwd» (Op. Calv. VI, p. 459). En in een enigen brief, dien Calvin aan Luther heeft geschreven, spreekt Calvin hem aan als den uitnemendsten herder der Christelijke Kerk (Op. Calv. XII, p. 7). En hoe Calvin vooral Melancthon heeft hoog geacht, met hem in de trouwste vriendschap geleefd heeft en zelfs zijn werken, in het Fransch vertaald, aan de Fransche Kerken heeft aanbevolen, is bekend genoeg. Toch was Melancthon het zeker niet op alle punten met Calvin eens, zelfs niet op dat punt, wat Calvin het hart der Kerk noemde, nl. de uitverkiezing, want Melancthon neigde op dit punt naar het synergisme. Maar al heeft Calvin Melancthon meermalen op het bedenkelijke van deze afwijking gewezen, den band der gemeenschap heeft hij nooit met hem verbroken. En wie leest niet met ontroering de woorden, die Calvin na Melancthon's dood schreef: »O, Philippus ik roep u aan, die nu met Christus bij God leeft en ons daar op wacht, totdat wij met u in Gods heilige ruste zullen verzameld worden. Hoe honderdmaal hebt gij wel gezegd, als gij moede van den arbeid en door uwe zorgen gekweld het hoofd aan mijn borst neerviel: O, dat ik toch aan uw borst sterf kon. En hoe duizendmaal heb ik niet gewenscht, dat het ons gegeven ware geweest, samen te mogen leven.»

En even ruim van hart als Calvin tegenover de Lutherse Kerken in Duitschland was, was hij het ook tegenover de Zwingliaanse Kerken in Zwitserland. Dat ook aan deze Kerken vele gebreken kleefden, heeft Calvin nooit verheeld. Met de Avondmaalsopvatting van Zwingle, die in deze Kerken was aangenomen, kon Calvin het nog minder vinden dan met die van Luther. Dat de kerkelijke tucht ook in deze Kerken ontbrak en de tucht geheel in handen der Overheid was gelaten, keurde Calvin af. En met de ceremoniën en feestdagen van de Kerk te Bern, die nog te veel aan den Paapschen zuurdeesem herinnerden, was Calvin allerminst ingenomen. Maar trots deze bezwaren, die Calvin ook openhartig genoeg heeft uitgesproken, heeft hij deze Zwitsersche Kerken nooit voor valsche Kerken verklaard, maar steeds den band der gemeenschap met haar onderhouden. Van de zijde der Zwitsersche Kerken maakte men dit zeker niet altoos gemakkelijk: vooral de Overheid te Bern was Calvin weinig gunstig gezind en heeft zelfs aan hare onderdanen verboden, bij Calvin te Genève het Avondmaal te gebruiken, maar Calvin heeft zich zelfs daardoor niet laten verleid en den band met de Kerk te Bern te verbreken. Bij elke gewichtige kerkelijke aangelegenheid zorgde Calvin, dat de Kerk te Genève het advies vroeg van de andere Zwitsersche Kerken om in gemeen overleg te kunnen handelen. Met Bullinger stond hij zijn leven lang in de drukste correspondentie en raadpleegde hem in alle dingen. En het was de blijdeste dag in Calvin's leven, toen het hem gelukte met Bullinger in de Avondmaalsleer tot overeenstemming te komen en ook de andere Zwitsersche Kerken voor dezen Consensus Figurinus te winnen.

Niet anders heeft Calvin gestaan tegenover de Kerk van Engeland, toen deze na den dood van Hendrik VIII tot reformatie begon te komen onder de leiding van Crammer, den aartsbisschop van Canterbury. Ook in deze Kerk was zeker niet alles ingericht, zoals Calvin meende, dat het naar Gods Woord moest. De episcopale hiërarchie en de vele ceremoniën bij den eeredienst waren niet naar het hart van Calvin, en in zijn brieven aan Koning Eduard en aan den Aartsbisschop heeft Calvin dan ook telkens gewezen op de gebreken, die de Kerk van Engeland nog aankleefden en op een krachtige doorzetting der reformatie aangedrongen. Maar uit deze brieven blijkt tegelijk, hoe Calvin deze Kerk van Engeland toch voor een *ware* Christelijke Kerk hield, den band der eenigheid met haar wilde onderhouden en met alle kracht de mannen wilde steunen, die dit werk der reformatie ter hand hadden genomen.

En evenals Calvin dit gedaan heeft tegenover de Protestantische Kerken in Duitschland, Zwitserland en Engeland, ook al waren deze niet in zijn zin »Gerefor-

meerd", zoo heeft hij dit ook gedaan tegenover de kleine Kerken, die reeds vóór de Reformatie het juk der Pauselijke hiërarchie hadden afgeschud, de Waldenzen en de Bohemen. Ook in deze Kerken was lang niet alles ingericht, zoals het naar Calvin's inzicht behoorde te zijn, maar Calvin heeft geen oogenblik geaarzeld ze als ware Kerken te erkennen. Hoe heeft Calvin zich niet het lot aangetrokken van de arme vervolgde Waldenzen en alles gedaan om hun te hulp te komen. En hoe heeft hij de afgevaardigden der Boheemsche broeders, toen deze te Genève hem kwamen bezoeken, niet met open armen ontvangen. Met de geloofsbelijdenis, die deze broeders meebrachten, was Calvin het niet op alle punten eens, vooral niet met hun opvatting van het Avondmaal. Maar het schrijven, dat hij aan deze afgevaardigden meegaf, en waarin hij deze bezwaren uiteenzette, begint met de woorden: »wij getuigen in onderlinge overeenstemming, dat wij één Vader in den hemel hebben en dat wij onder Christus als Hoofd één lichaam vormen.» (Op. Calvini t. XVIII p. 129).

Kerkeradsverkiezingen.

XIII.

Van niet minder belang dan de vraag, wie aan de verkiezing mogen deelnemen, is de vraag, hoe, nadat de stemming gehouden is, zal worden uitgemaakt, *wie wettig door de gemeente verkozen is?* Ook deze vraag toch geeft in de praktijk niet zelden tot moeilijkheden aanleiding, niet zoozeer bij de verkiezing van een predikant, maar wel bij de verkiezing van ouderlingen en diakenen, omdat men hier te dorn heeft met een meervoudige verkiezing, en de regelen, die voor een enkelvoudige verkiezing gelden, hier niet geheel doorgaan.

Bij enkelvoudige verkiezingen geldt als regel, dat iemand alleen dan gekozen is, wanneer hij de volstrekte meerderheid heeft van de wettig uitgebrachte stemmen. Het is dus niet voldoende, wanneer iemand de meeste stemmen heeft (men noemt dit de betrekkelijke meerderheid) maar hij moet de volstrekte meerderheid hebben, d.w.z. de helft van de wettig uitgebrachte stemmen plus één. Zoo wordt b.v. in Art. 10bis van de Gemeentewet bepaald: Bij eerste stemming wordt geen hunner (nl. der kandidaten) benoemd dan met volstrekte meerderheid van stemmen. En ook in de conceptregeling voor de verkiezing der ouderlingen en diakenen achter de uitgave der Kerkenorde wordt hetzelfde voorgeschreven: »De keuze geschiedt bij volstrekte meerderheid. Blanco stemmen worden niet meegeteld. De meerderheid wordt gevormd bij een even getal door de helft plus één en bij een oneven getal door één te tellen bij de helft van het geheel min één, bijv. van vijftien is de meerderheid acht.» De reden, waarom dit de algemeene aangenomen regel is, is duidelijk. Wanneer er voor een predikantsvacature uit drie kandidaten gekozen moet worden en er nemen honderd gemeentelieden aan de stemming deel, dan kunnen die stemmen zich zoo verdeelen, dat A 42, B 36 en C 22 stemmen heeft. A heeft dan de meeste stemmen, maar B en C hebben samen meer stemmen dan A, zodat daarmede nog niet uitgemaakt is, dat de meerderheid der kiezers A gekozen wil zien. Vandaar dat men dan laat herstemmen tusschen degenen, die de meeste stemmen hebben gekregen, en dan is degenen, die de volstrekte meerderheid heeft verkregen (dus 51 stemmen) gekozen.

Intusschen is deze regel, die bij de enkelvoudige verkiezingen juist is en in de praktijk tot geen moeilijkheden aanleiding geeft, bij meervoudige verkiezingen, zoals bij de verkiezing van ouderlingen en diakenen, waarbij de gemeente uit een dubbelgetal de helft kiezen moet, niet zonder meer toe te passen, omdat men anders tot onoverkomelijke moeilijkheden komt. Deze moeilijkheden zijn de volgende.

Vooreerst, dat bij een meervoudige verkiezing elk stemgerechtigd lid niet één stem uitsprekt, maar zoveel stemmen als er vacatures zijn. Vandaar dat hier nooit de eisch kan gesteld worden, dat iemand de helft plus een van de wettig uitgebrachte stemmen moet hebben om gekozen te zijn, want dan kan niemand gekozen worden. Gesteld dat er acht kandidaten zijn, waarvan de gemeente de helft kiezen moet, en honderd personen nemen aan de stemming deel, dan kan ieder gemeentelid vier stemmen uitspreken en krijgt men dus als uitslag van de stemming, dat er vierhonderd stemmen zijn uitgebracht. De volstrekte meerderheid van vierhonderd is twee honderd en één, en deze volstrekte meerderheid kan geen kandidaat halen, daar er slechts honderd personen aan de stemming deelnemen. Reeds dit toont, waarom de bepaling, zoals deze in de Conceptregeling staat, niet deugt. In de Gemeentewet heeft men deze moeilijkheid wel gevoeld en daarom aan het slot er bij bepaald, dat »de volstrekte meerderheid wordt vastgesteld naar het aantal der van waarde zijnde in de stembussen gevonden stemlijstjes». Dit is natuurlijk juist, want niet het aantal uitgebrachte stemmen, maar het aantal van de *personen*, die aan de stemming wettig deelnemen, moet bij de berekening van de volstrekte meerderheid ten grondslag worden gelegd. Aangezien elk kiezer maar één stemlijstje krijgt, waarop hij dan vier stemmen kan uitspreken, wordt in de Gemeentewet bedoelde bepaling opgenomen. Alleen is het dan vreemd, dat men eerst spreekt van de volstrekte meerderheid der stemmen, terwijl men later verklaart, dat niet de stemmen, maar de stemlijstjes bedoeld zijn. Veel juist is de bepaling, die in de regeling van de verkiezing der ambtsdragers te Amsterdam staat, waar gesproken wordt niet van de meerderheid

der stemlijstjes, maar van de personen, die aan de stemming wettig deelnemen. Reeds dit toont, waarom de bepaling, zoals deze in de Conceptregeling staat, niet deugt. In de Gemeentewet heeft men deze moeilijkheid wel gevoeld en daarom aan het slot er bij bepaald, dat »de volstrekte meerderheid wordt vastgesteld naar het aantal der van waarde zijnde in de stembussen gevonden stemlijstjes». Dit is natuurlijk juist, want niet het aantal uitgebrachte stemmen, maar het aantal van de personen, die aan de stemming wettig deelnemen, moet bij de berekening van de volstrekte meerderheid ten grondslag worden gelegd. Aangezien elk kiezer maar één stemlijstje krijgt, waarop hij dan vier stemmen kan uitspreken, wordt in de Gemeentewet bedoelde bepaling opgenomen. Alleen is het dan vreemd, dat men eerst spreekt van de volstrekte meerderheid der stemmen, terwijl men later verklaart, dat niet de stemmen, maar de stemlijstjes bedoeld zijn. Veel juist is de bepaling, die in de regeling van de verkiezing der ambtsdragers te Amsterdam staat, waar gesproken wordt niet van de meerderheid

Dr. J. C. meerde Ke-
der Heilige
ENKEL EN
— J. H. K.

Op de, houden ver-
KANTEN VAN
LAND heeft
Moderamen
antwoord. Z
eengizus o
de in het d
voor tijl.

De vraag
„meereven“
„weel“ ond
Vragen in
de engelen
andere of
zaligen „me
van vragen
vermogen h
Maar zijn
tweede paar
de bespiegel
uit eigen d
beelding, d
belevingen
stoornissen,
de vooroede
aan dien en
de vorige e
komen spirit
Al zulk
woord te v

an tegen-
vóór de
hierarchie
en de Bo-
lang niet.
n'sinzicht
ceft geen
kerken te
niet het
vervolgde
hij te af-
broeders,
en bezoen-
en. Met
broeders
it op alle
opvatting
schrijven,
meegaf,
tegenzette,
tuigen in
t wij één
n dat wij
lichaam
(129).

ten.

de vraag,
zelnemen,
uning ge-
maakt, wie
zoen is?
e praktijk
anleiding,
van een
zing van
men hier
idige ver-
en enkel-
het geheel

geldt als
heid heeft
nen. Het
emand de
ut dit de
hij moet
en, d.w.z.
hte stem-
Art. 10bis
Bij eerste
(nl. der
volstrekte
ok in de
zing der
te uitgave
voorge-
volstrekte
orden niet
gevormd
plus één
te tellen
één, bijv.
acht.) De
gevoenen
voor een
daten ge-
honderd
deel, dan
verleiden,
en heeft.
a, maar B
en dan A,
maakt is,
gekozen
laat her-
te meeste
is degeen,
heeft ver-
n. Bij de en-
en in de
anleiding
n, zooals
n en dia-
geen dub-
et zonder
n anders
en komt.
ode.

idige ver-
niet één
nmen als
hier nooit
a iemand
gebrachte
en te zijn,
worden.

ijn, waar-
moet, en
stemming
ving stem-
is als ult-
rondheid
volstrekte
wee hön-
meerder-
daar er
stemming
aaronc de
ceptrege-
meentewet
l gevoeld
paald, dat
it vastge-
de zijnde
biljetten."

der stemmen of der stembiljetten (wat een
besliste verduldigheid is) maar der ge-
meenteleden die aan de stemming deelnemen.

Ook zoo echter is men nog niet uit de
moelijkheid, want al berekent men de
volstrekte meerderheid niet naar het aantal
uitgebrachte stemmen, maar naar het aantal
personen, dat aan de stemming deelneemt
(gelijk dit dan ook praktisch overal ge-
schiedt) dan is het toch mogelijk en zal
het vooral in groote gemeenten niet zoo
zelden voorkomen, dat op deze wijze
niemand de volstrekte meerderheid zou
kunnen krijgen. Aangezien niemand ver-
plicht is voor elke vacature een stem uit
te brengen en bijv., wanneer er twintig
ouderlingen gekozen moeten worden, op
zijn stembiljet slechts twee namen kan
invullen, wil dit dan feitelijk zeggen, dat
hij 18 blanco stemmen uitbrengt. Nu tellen
bij een gewone verkiezing de blanco stem-
men bij de berekening van de volstrekte
meerderheid niet mede. Maar bij een meer-
voudige verkiezing wordt een stembiljet,
ook al bevat het maar één naam, wel mee-
geteld en daardoor krijgen de blanco
stemmen wel invloed op de berekening
van de volstrekte meerderheid. Stel, dat
bij een Kerkeraadsverkiezing in Amster-
dam 20 ouderlingen moeten gekozen worden
en dat 100 gemeenteleden aan de ver-
kiezing deelnemen. Om wettig verkozen te
zijn, zou elk ouderling dan minstens 51
stemmen moeten hebben en dus moeten
uitgebrachte worden alleen op deze ouder-
lingen 51 X 20 stemmen, d.i. 1020 stem-
men, waarbij dan nog altoos een zeker
aantal stemmen zal komen voor degenen,
die niet gekozen worden. Indien de ge-
meenteleden echter op elk stembiljet ge-
middeld niet meer dan 3 namen invullen,
bedraagt het totaal aantal uitgebrachte
stemmen niet meer dan 300 en zou, wan-
neer deze stemmen zich over verschillende
candidaten verspreiden, niemand gekozen
zijn. Bij politieke verkiezingen, waar ge-
woonlijk het maar gaat om twee of drie
vacatures en waar de kiezers zeer trouw
voor elke vacature een stem uitbrengen,
levert de bepaling, dat de volstrekte meer-
derheid moet verkregen worden, minder moei-
lijkheid, maar voor de kerkelijke verkiezingen
in de groote steden, waar het aantal vacatures
twintig en meer bedraagt en volstrekt niet
elk gemeentelid in staat is voor elke
vacature een stem uit te brengen, is de
eisch, dat alleen gekozen is wie de
volstrekte meerderheid heeft, niet te hand-
haven. Het zal een zeldzaamheid wezen,
dat iemand bij eerste stemming de vol-
strekte meerderheid kreeg. Men zou her-
stemmingen zonder einde krijgen, want
ook bij een tweede en derde stemming
zou de beslissing nog niet verkregen worden.
En in een groote gemeente de gemeen-
teleden telkens weer voor een nieuwe ver-
kiezing op te roepen, zou maken, dat ten
slotte niemand meer aan de verkiezing
deelnam. Te Amsterdam is men dan ook
zoo verstandig geweest, heel deze idee van
de volstrekte meerderheid te laten vallen.
Ze is ook volstrekt geen wet van Perzen
en Meden, alsof iemand zonder die vol-
strekte meerderheid verkregen te hebben,
niet wettig zou verkozen zijn. In Engeland,
het constitutionele land bij uitstek, wordt
niet de volstrekte, maar de betrekke-
lijke meerderheid voor de parlements-
verkiezingen voldoende geacht. Wie de
meeste stemmen heeft, is gekozen, ook al
heeft hij de volstrekte meerderheid niet
gehaald. Bij een volkomen vrije stemming,
zou hiertegen bezwaar kunnen bestaan,
omdat de betrekkelijke meerderheid dan
te gering kan worden en de stemmen
zich te veel verdeelen. Maar bij een ge-
bonden verkiezing, d.w.z. uit een voor-
gesteld dubbelgetal, levert dit minder
moete, omdat men gerust kan aannemen,
dat degenen, die de meeste stemmen ver-
kregen hebben, de meest gewilde kandidaten
zijn. En zoo ontkomt men tegelijk aan
mogelijke herstemmingen, die vooral in een
groote gemeente zeer lastig zijn, omdat de
stemming niet in een vergadering der ge-
meenteleden geschiedt, maar door stem-
biljetten, die bij een stembureau worden
ingeleverd, en de gemeenteleden voor een
herstemming opnieuw moeten worden op-
geroepen.

Dr. H. H. K.

Leestafel.

Dr. J. C. de Moor, predikant bij de Gerefor-
meerde Kerk van Amsterdam. — WAT LEERT
DE HEILIGE SCHRIFT OVER HET MEDELEVEN DER
ENGEN EN ZALIGEN MET DE KERK OP AARDE?
— J. H. Kok — 1918 — Kampen.

Op de, 20 September 11, in Utrecht ge-
houden vergadering der VERENIGING VAN PREDI-
KANTEN VAN GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDER-
LAND heeft Dr. de Moor deze vraag, door het
Moderamen der Vereniging hem gesteld, be-
antwoord. Zijn daar gehouden referat ligt thans,
eenigzins omgewerkt en rekening houdend met
in het debat gemaakte opmerkingen, in druk
voor mij.

De vraag op zich zelf is tweeledig, en, daar
„medeleven" een relatie en elke relatie minstens
„weet" onderstelt, zelfs vierledig.

Vragen nu of de engelen met ons en wij niet
de engelen „medeleven", en evenzo of de twee
andere of de zaligen met ons en wij niet de
zaligen „medeleven". — behooren tot „twee" categorie
van vragen, die, boven de grenzen van ons ken-
vermogen liggen en waarvan wij dus niets weten.
Maar zij behooren ook, en met name het
tweede jaar, tot die waarop zich wierpen en
de bespiegeling welke, als de spij uit eigen lijf,
uit eigen denken haar webbe spint, en de ver-
beelding, die uit droombelevingen of ook uit
belevingen bij opzettelijk veroorzaakte zenuw-
stoornissen, gestalten schept. Ik denk hier aan
de vooroudervoorstelling der heidenen, en ook
aan dien anderen vorm van animisme, het sedert
de vorige eeuw onder de christen-volken opge-
komen spiritisme of spiritualisme.
Al zulk pogen om op deze vragen een ant-
woord te vinden, is kortweg zonde voor God

en vindt dan ook, wat blijkt bij de ook ten
onzen weer opgekomen superstitie van het „de
dooden-vragen", haar bezoldiging is nog erger
het onwetendheid dan alcohol kan teweeg-
brengen.

Zonde voor God, omdat het is een liggen
laten, een voorbijgaan instee van gebruiken, van
wat God omtrent deze vragen geopenbaard heeft.
Want, al valt ook met onze oogen van dat
meelven der engelen en zaligen met de kerk
op aarde niets te zien, en valt hier dus voor
ons denken geen stof te bewerken, — de Bijbel,
als Gods Woord, laat ons omtrent de vragen
niet in het onzekere.

Gelijk van het Moderamen onzer Predikanten-
Vereniging dan ook niet anders te verwachten
was, stelde het terecht de vraag: Wat leert de
Heilige Schrift in deze materie?

Buiten de Schrift toch, weet niemand daar
iets van. Alle speculeren en phantaseren daar-
over blijft een gissen, dat geen den minsten
waarborg tegen missen biedt.

Onder de Theologen, die te Utrecht zouden
saankomen en aan wie de beantwoording deze
vraag kon worden toevertrouwd, behoorde zeker
ook onze Dr. de Moor. Daartoe toch is niet
enkel Schriftkennis, doch ook, wat ik zou willen
noemen technische bedrevenheid in haar uit-
legging noodig, en ook noodig die wetenschap-
pelijke beradenheid welke niet aller is, maar,
doordat zij hem, die haar bezit, bij het optrij-
gen van de Schriftgegevens tot het resultaat, het
loos die gegevens zich nimmer van de vleugels
doet schudden, bewaart voor „tenslotte-toch
nog aan 't speculeren en phantaseren slaan".

Dr. de Moor nu, een Gereformeerd Theoloog,
die al de drie zoeven genoemde kwaliteiten
bezit, heeft met zijn referat een arbeid ver-
richt, waardoor hij aan de op zich genomen
verplichting ten volle heeft voldaan. En het is
dan ook te begrijpen, dat de in Utrecht ver-
gaderde Theologen hem niet lieten gaan zonder
hem hun wensch dicht aan het hart te leggen,
dat referat ook als brochure uitgegeven.

Na een inleiding stelt hij den gang van zijn
Schriftonderzoek ter beantwoording van de op-
gevoende vraag, aldus vast:

1. de verhouding der engelen tot de kerk op
aarde,
2. de verhouding der kerk op aarde tot de
engelen,
3. de verhouding der gesaligden tot de kerk
op aarde,
4. de verhouding der kerk op aarde tot de
gesaligden.

Bij deze, logisch onverbeterlijke, dispositie
doet zich echter het architectonisch bezwaar op,
dat bij de uitwerking „de vier onderdeelen,
zij, zooals de Schrijver zelf onverholen erkent,
„niet evenredig van omvang zijn". Dit bezwaar
dunkt mij echter, wij men aan een wetenschap-
pelijke verhandeling geen zelfde eischen behoeft
te stellen als aan een kunstwerk, niet maar te
overzien, doch eer te loven. Want, doordat voor
de beantwoording van de twee eerste onder-
vragen meer gegevens in de Schrift zijn dan
voor die der twee laatste, en zoo ook weer voor
de eerste meer dan voor de tweede en voor de
derde meer dan voor de vierde, getuigt het van
Dr. de Moor's eerbied voor de Schrift, dat hij, bij
die vierdelei beantwoording, niet, om door
schijnweten de begeerte naar het onweerbare
te bevredigen, meer zegt dan hij weet, maar
zich stipt houdt aan wat hij weet uit de Schrift.
Terecht schrijft hij dan ook: „Wat leert de
Heilige Schrift? — wij moeten dat altoos en
bij alles vragen, doch hier vooral!"

In deze zijn besonnen en bezonnen beant-
woording der vraag: Wat leert de Heilige Schrift
over het medeleven der engelen en zaligen met
de kerk op aarde? kan ik mij dan ook, zoo in
haar geheel als in haar onderdeelen, best vinden,
en ik kan mij niet anders denken dan dat ieder
goed Gereformeerde, die als ik deze studie gelezen
heeft, Dr. de Moor dankbaar zal zijn voor zijn
kennis-verrijking en verheldering op dit stuk.

Het ware een indiscretie en tegenover den
Schrijver en tegenover zijn uitgever, hier ook
nog aan toevoegen, wat in dit vlugschrift op
deze vraag en haar onderdeelen geantwoord
wordt.

Aan 't dergelijke indiscretie doe ik dan ook
niet mee.
Met de hier bovenstaande gunstige beoordeeling
van de wijze der beantwoording en mijn be-
teuging van onoverholven instemming met haar
inhoud, meen ik het verlaan naar zelfdezen
dat dit vlot geschreven en ook voor niet-
theologen verstaanbaar boekje van nog geen 40
bladzijden, bij onze lezers genoegeaan te hebben
gewekt.

Dan, één ding wil ik hier nog aan toevoegen.
In deze dagen, nu ook onder ons Gerefor-
meerden, bij sommigen het in praktische ver-
loopen wilselement, bij anderen het in mystische
verloopen gevoelsmoment, het denkenmeent
in de religie overvoerd, valt op algemeene belang-
stelling voor vragen als deze niet te rekenen.
Ik weet het ook wel en Dr. de Moor, die het
ook wel weet, schrijft daaromtrent onverbeterlijk
goed: „Ten opzichte van deze dingen moeten
wij het juiste midden zoeken tusschen twee
uiterste richtingen, die beiden te veroordeelen
zijn. Sommigen willen uit een zekere geestelijke
traagheid en gemakzucht deze gedachten liever
laten rusten; zij houden zich gaarne bezig met
allerlei praktischen arbeid in Gods wijngaard en
vinden deze overwegingen niet belangwekkend
genoeg of ook te moeilijk om er zich aan te
geven. Anderen hebben een zekelijke neiging om
zich aan het verborgene te wijden en pijnigen
zich af met allerlei vragen, waarop wij hier
beneden toch het antwoord moeten schuldij-
gelyven. De laatste vieren aan hun fantasie den
teugel, doch zonder daarmee de waarheid een
stap te naderen; hun „zien" is evenmin het
rechte als het „doen" der eersten. Onze roeping
is het, om eenzijdig niet wijs te zijn boven het
geen men behoort wijs te zijn, anderzijds geen
straal van hemelsch licht te veroorzaken, die uit
het Woord des Heeren tot ons komt en de
ontzietlijke dingen, waarmede wij in betrekking
staan, beschijnt."

De rechte „kennen" nu van wat God, zooveel
als ons in dit leven tot Zijn eer en onze zalig-
heid van noode is, in Zijn Woord geopenbaard
heeft, is zoo voor een recht „doen" van Zijn
wil, als voor een recht „zien" van wat achter
ons zintuiglijk waarneembare wereld ligt,
omnisbaar. Daarom zal ieder Gereformeerde bij
wien, doordat elke functie van zijn lijf, zoowel
van zijn denken, als van zijn voelen en ver-
lieden, ook in de relatie tot Zijn God „het hare
doet", het religieus gezond is, aan zijn door-
practicisme of door mystische religieus ver-
ziekte broeders en zusters, medijon bieden
wanneer hij ze dit boekje over: „Wat leert de
Heilige Schrift omtrent het medeleven der
engelen en zaligen met de Kerk op aarde?" — in
handen geeft.

Officiële Berichten.

VRIJE UNIVERSITEIT.

Men schrijft ons uit Sneek:
Door de goede zorgen van het comité „Fries-
land Zuid", is de hand weer eens aan den ploeg
geslagen en werd namens dat comité in on-
derscheidene pogingen beproefd om het aantal
contribuanten te verhoogen of degenen die reeds
bijdroegen, tot hooger contributie te brengen.

Ook hier blijkt dat „waar gewerkt wordt,
wordt gewonnen".
Het aantal leden werd met 5, dat der con-
tribuanten met 160 verhoogd.

Door 65 vrienden werden de bijdragen ver-
meerderd.

Behalve de giften groot f 21.50, werden de
jaarlijkse bijdragen met f 467.75 verhoogd.

Voor de broeders correspondenten en agenten
dus een aanmoediging om voort te varen.

Struks komen de aanvragen voor het nieuwe
jaarverlag, waarbij het verzoek wordt gedaan:
„beproof nog eens 'en contribuant te winnen of
een die reeds bijdroeg, tot verhoging te bewegen".
Het is er nog verre van dat allen, die krach-
tens hunne beginselen, tot medewerking geroe-
pen zijn, daaraan ook voldoen.

Meer dan eens werd daarop de aandacht ge-
vest, dat de zonde der onmatigheid, dan is dit nog
geen bekeering tot God. De Joden zijn een-
matig volk, en toch zijn zij als natielang in
ballingschap geweest, omdat zij den Christus
verwerpen, „het ware licht dat ieder mensch
in de wereld komende, verlicht". En dit is het
oordeel, „dat het licht in de wereld gekomen
is, en de menschen hebben de duisternis liever
gehad dan het licht, omdat hunne werken boos
waren". In Matth. 12: 43-45 vinden wij, dat
een reformatie tot erger toestanden kan brengen
in plaats dat zij nuttelos zou zijn. Helaa!
indien dit zoo moet zijn voor dit geslacht!

Ongetwijfeld is er geen voldoende belijdenis
van Engeland zonde tegen God en China in
den voormalige Indo-Chineeschen opiumhandel
gewest.

Geen nationaal berouw is van betekenis, als
geen belijdenis van zonde er mede gepaard
gaat, en als de belijdenis onrecht is, zal on-
getwijfeld herstelling en restitutie plaats hebben
voor zoover dit mogelijk is. God is lankmoedig.
En als er bewerd wordt, dat, omdat het oor-
deel voor deze zonde reeds begonnen is, daar-
om het berouw te laat komt, dan moeten wij
in herinnering brengen, dat toen Mozes, zelfs
op verzoek van een Farao, den Heere smeekte,
de plaag ophield. „Want het verhoogen komt
niet uit het Oosten, noch uit het Westen, noch
uit de woestijn, maar God is Rechter: Hij ver-
nedert dezen en verhoogt degenen."

Zoo de Engelse schrijver. Hij heeft slechts
één zonde van Engeland genoemd, het oprin-
gen van opium aan China door wapengeweld.
Een gruwelijke zonde. Maar is de zonde van
Engeland tegenover Transvaal minder geweest?
Om niet te spreken van al de veroverings-
oorlogen die Engeland bijna voortdurend ge-
voerd heeft. Doch het is reeds veel dat men
in Engeland op die ene zonde gewezen heeft;
mocht daaruit een nationale verootmoediging
voortvloeien!

Deputaten der Classe Heerenveen voor de
Evangelisatie in Friesland Zuid-Oosthoek, be-
richten aan de kerken, correspondenten en con-
tribuanten, dat door de j.l. vergadering der
Classis aan den weld. heer J. H. Bekke-
ring te Heerenveen eervol ontslag is verleend,
als deputaat en penningmeester, wegens zijn a.s.
vertrek buiten de classis, en dat in zijn plaats
is benoemd tot deputaat en penningmeester de
weld. heer J. A. Leenstra, te Heerenveen, aan
wien in het vervolg dus alle geden voor boven-
genoemde evangelisatie moeten worden gezonden.
Namens deputaten v.n.
R. K. M. HUMMELIN,
Secretaris.

Heerenveen, 6 Maart '18.
P. S. Kerkboden worden verzocht dit bericht
over te nemen.
R. K. M. H.

Aan de Gereformeerde Kerken in Nederland
wordt door Deputaten voor Correspondentie met
de Hooge Overheid bekendgemaakt, dat sinds
de laatste opgave op de lijst der kerken voor-
noemd voor de eerste maal is geplaatst:
Onder nummer 919 de Gereformeerde kerk te
Nieuw Beets, gem. Opsterland.

Voorts dat bij schrijven van 18 Dec. 1917
de Minister van Justitie heeft bericht aan Depu-
taten, dat de Gereformeerde kerk te Gerkes-
klooster, burgerlijke gemeente Achterkarspel,
provincie Friesland, heeft besloten haar naam te
wijzigen in de Gereformeerde kerk te Gerkes-
klooster-Siroobos B, en dat zij blijft voortbestaan,
maar nu onder den naam „de Gereformeerde
kerk te Gerkesklooster-Siroobos B";
terwijl bij schrijven van 26 Februari 1918 de
Minister van Justitie heeft bericht, dat de kerk-
naam der Gereformeerde kerk te Siroobos, burger-
lijke gemeente Achterkarspel, provincie Friesland,
in overleg met den kerkeraad der Gereformeerde
kerk te Gerkesklooster is opgetreden onder den
naam van „de Gereformeerde kerk Gerkes-
klooster-Siroobos A".

Namens Deputaten voornoomd,
H. BOUWHAN.

Kampen, 28 Februari 1918.

Korte Notulen van de Classis ver-
gadering te Sneek op 20 Febr. 1918.

De voorz. van de saamroepende kerk opent
de verg., laat zingen Ps. 121: 1, leest Ps. 121
en gaat voor in gebed.

De credentiebrieven worden nagezien en in
orde bevonden.

Het moderamen wordt als volgt geconstitu-
eerd: Praeses Dr. v. Kasteel; scriba Dr. Korf-
ker; Assessor Dr. Geerds.

Het agendum wordt vastgesteld. De notulen
gelezen en goedgekeurd.

Ingekomen stukken: van de Kerk van Sneek
de antwoording ter synod. verg. op 5 Juni '18.
Verlag wordt uitgebracht door de admin.
Kerk. Br. Zwolsman en Coossen zullen de
boeken nazien. De bescheiden worden in orde
bevonden.

De deput. voor de kerk voor hulpbeh. K.K.
Ds. v. d. Beek, rapporteer over den toestand
van de kas. Aan de brs. De Koopmans en
oud. v. d. Vlugt wordt opgedragen het uitge-
brachte verslag te contröleren. Zij bevinden
als in goede orde.

De K.K. van B. Sl. doen aanvragen om
stem. Aan de aanvragen zal worden voldaan.
Naar art. 13 K.O. verzoekt de kerk van O.
wederom den steun der Classis. Deze zal worden
gehoord. Uitgesteld echter tot de volgende cl.
verg. wordt eenzelfde verzoek van de kerk te
G. S.

Bij de rondvraag naar art. 41 K.O. vraagt
de kerk van O. advies in een zaak. De classis
benoemt een commissie, om het verg. den vol-
genden keer met inlichtingen te dienen.

Alsnog brengt, namens de comm. voor Evang.
arbeid, de rapporteur Dr. Korfker een keurig
verslag uit van haar werkzaamheden. De comm.
ontvangt den dank der classis.

Tot afgevaardigden naar de a.s. partic. syn.
worden gedeputeerd als primi de brs. pred. Dr.
D. P. Koopmans van Sneek, Dr. W. L. Korf-
ker van Goenga c. a. Secundi de brs. pred.
Dr. K. v. d. Beek van IJlst, Dr. F. W. Geerds
van Scharnegoutum, primi de brs. ouderl. F.
Abma van Goenga c. a. L. Wagenaar van
Bozum. Secundi de brs. ouderl. B. Looijenga
van IJlst, F. W. Wielenga van Sneek.

Tot saamroepende kerk wordt aangewezen
de van Oppenhuizen c. a.

De vacatureberichten worden geregeld.
Het persverslag gelezen en goedgekeurd.

De voorz. gaat voor in dankgebed en sluit
de vergadering.

Op last der Cl. v.n.
F. W. GEERDS, Assessor.

Buitenland.

Engeland. Een roepstem tot veroot-
moediging.

In een Engelsch Christelijk blad worden de
noodzakelijkheid betoogd, dat het land tot
verootmoediging komen zou. Ware verootmoed-
iging en oprecht berouw keert zich van de
zonde tot God en doet de zonde niet weg
omdat zij de kracht van het volk verzwakt.
Als men zich van alle zonde afgewend heeft,
zegt de Heere: „Komt dan en laat ons rechten,
al waren we zonden als scharlaken".

Laat Engeland niet reggen: „Heere, ik dank
u, dat ik niet ben als andere volken, onrecht-
vaardig"; maar: „O God, wees mij zondaar
genadig".

Sommigen schijnen te denken dat Engeland
geen berouw behoeft te hebben. Voor hen is
het noodig te laten zien, waarin wij als natiel
gezondigd hebben. Als het volk bijv. breekt
met de zonde der onmatigheid, dan is dit nog
geen bekeering tot God. De Joden zijn een-
matig volk, en toch zijn zij als natielang in
ballingschap geweest, omdat zij den Christus
verwerpen, „het ware licht dat ieder mensch
in de wereld komende, verlicht". En dit is het
oordeel, „dat het licht in de wereld gekomen
is, en de menschen hebben de duisternis liever
gehad dan het licht, omdat hunne werken boos
waren". In Matth. 12: 43-45 vinden wij, dat
een reformatie tot erger toestanden kan brengen
in plaats dat zij nuttelos zou zijn. Helaa!
indien dit zoo moet zijn voor dit geslacht!

Ongetwijfeld is er geen voldoende belijdenis
van Engeland zonde tegen God en China in
den voormalige Indo-Chineeschen opiumhandel
gewest.

Geen nationaal berouw is van betekenis, als
geen belijdenis van zonde er mede gepaard
gaat, en als de belijdenis onrecht is, zal on-
getwijfeld herstelling en restitutie plaats hebben
voor zoover dit mogelijk is. God is lankmoedig.
En als er bewerd wordt, dat, omdat het oor-
deel voor deze zonde reeds begonnen is, daar-
om het berouw te laat komt, dan moeten wij
in herinnering brengen, dat toen Mozes, zelfs
op verzoek van een Farao, den Heere smeekte,
de plaag ophield. „Want het verhoogen komt
niet uit het Oosten, noch uit het Westen, noch
uit de woestijn, maar God is Rechter: Hij ver-
nedert dezen en verhoogt degenen."

Zoo de Engelse schrijver. Hij heeft slechts
één zonde van Engeland genoemd, het oprin-
gen van opium aan China door wapengeweld.
Een gruwelijke zonde. Maar is de zonde van
Engeland tegenover Transvaal minder geweest?
Om niet te spreken van al de veroverings-
oorlogen die Engeland bijna voortdurend ge-
voerd heeft. Doch het is reeds veel dat men
in Engeland op die ene zonde gewezen heeft;
mocht daaruit een nationale verootmoediging
voortvloeien!

Geen nationaal berouw is van betekenis, als
geen belijdenis van zonde er mede gepaard
gaat, en als de belijdenis onrecht is, zal on-
getwijfeld herstelling en restitutie plaats hebben
voor zoover dit mogelijk is. God is lankmoedig.
En als er bewerd wordt, dat, omdat het oor-
deel voor deze zonde reeds begonnen is, daar-
om het berouw te laat komt, dan moeten wij
in herinnering brengen, dat toen Mozes, zelfs
op verzoek van een Farao, den Heere smeekte,
de plaag ophield. „Want het verhoogen komt
niet uit het Oosten, noch uit het Westen, noch
uit de woestijn, maar God is Rechter: Hij ver-
nedert dezen en verhoogt degenen."

Zoo de Engelse schrijver. Hij heeft slechts
één zonde van Engeland genoemd, het oprin-
gen van opium aan China door wapengeweld.
Een gruwelijke zonde. Maar is de zonde van
Engeland tegenover Transvaal minder geweest?
Om niet te spreken van al de veroverings-
oorlogen die Engeland bijna voortdurend ge-
voerd heeft. Doch het is reeds veel dat men
in Engeland op die ene zonde gewezen heeft;
mocht daaruit een nationale verootmoediging
voortvloeien!

Geen nationaal berouw is van betekenis, als
geen belijdenis van zonde er mede gepaard
gaat, en als de belijdenis onrecht is, zal on-
getwijfeld herstelling en restitutie plaats hebben
voor zoover dit mogelijk is. God is lankmoedig.
En als er bewerd wordt, dat, omdat het oor-
deel voor deze zonde reeds begonnen is, daar-
om het berouw te laat komt, dan moeten wij
in herinnering brengen, dat toen Mozes, zelfs
op verzoek van een Farao, den Heere smeekte,
de plaag ophield. „Want het verhoogen komt
niet uit het Oosten, noch uit het Westen, noch
uit de woestijn, maar God is Rechter: Hij ver-
nedert dezen en verhoogt degenen."

Zoo de Engelse schrijver. Hij heeft slechts
één zonde van Engeland genoemd, het oprin-
gen van opium aan China door wapengeweld.
Een gruwelijke zonde. Maar is de zonde van
Engeland tegenover Transvaal minder geweest?
Om niet te spreken van al de veroverings-
oorlogen die Engeland bijna voortdurend ge-
voerd heeft. Doch het is reeds veel dat men
in Engeland op die ene zonde gewezen heeft;
mocht daaruit een nationale verootmoediging
voortvloeien!

Geen nationaal berouw is van betekenis, als
geen belijdenis van zonde er mede gepaard
gaat, en als de belijdenis onrecht is, zal on-
getwijfeld herstelling en restitutie plaats hebben
voor zoover dit mogelijk is. God is lankmoedig.
En als er bewerd wordt, dat, omdat het oor-
deel voor deze zonde reeds begonnen is, daar-
om het berouw te laat komt, dan moeten wij
in herinnering brengen, dat toen Mozes, zelfs
op verzoek van een Farao, den Heere smeekte,
de plaag ophield. „Want het verhoogen komt
niet uit het Oosten, noch uit het Westen, noch
uit de woestijn, maar God is Rechter: Hij ver-
nedert dezen en verhoogt degenen."

Zoo de Engelse schrijver. Hij heeft slechts
één zonde van Engeland genoemd, het oprin-
gen van opium aan China door wapengeweld.
Een gruwelijke zonde. Maar is de zonde van
Engeland tegenover Transvaal minder geweest?
Om niet te spreken van al de veroverings-
oorlogen die Engeland bijna voortdurend ge-
voerd heeft. Doch het is reeds veel dat men
in Engeland op die ene zonde gewezen heeft;
mocht daaruit een nationale verootmoediging
voortvloeien!

Geen nationaal berouw is van betekenis, als
geen belijdenis van zonde er mede gepaard
gaat, en als de belijdenis onrecht is, zal on-
getwijfeld herstelling en restitutie plaats hebben
voor zoover dit mogelijk is. God is lankmoedig.
En als er bewerd wordt, dat, omdat het oor-
deel voor deze zonde reeds begonnen is, daar-
om het berouw te laat komt, dan moeten wij
in herinnering brengen, dat toen Mozes, zelfs
op verzoek van een Farao, den Heere smeekte,
de plaag ophield. „Want het verhoogen komt
niet uit het Oosten, noch uit het Westen, noch
uit de woestijn, maar God is Rechter: Hij ver-
nedert dezen en verhoogt degenen."

Zoo de Engelse schrijver. Hij heeft slechts
één zonde van Engeland genoemd, het oprin-
gen van opium aan China door wapengeweld.
Een gruwelijke zonde. Maar is de zonde van
Engeland tegenover Transvaal minder geweest?
Om niet te spreken van al de veroverings-
oorlogen die Engeland bijna voortdurend ge-
voerd heeft. Doch het is reeds veel dat men
in Engeland op die ene zonde gewezen heeft;
mocht daaruit een nationale verootmoediging
voortvloeien!

Geen nationaal berouw is van betekenis, als
geen belijdenis van zonde er mede gepaard
gaat, en als de belijdenis onrecht is, zal on-
getwijfeld herstelling en restitutie plaats hebben
voor zoover dit mogelijk is. God is lankmoedig.
En als er bewerd wordt, dat, omdat het oor-
deel voor deze zonde reeds begonnen is, daar-
om het berouw te laat komt, dan moeten wij
in herinnering brengen, dat toen Mozes, zelfs
op verzoek van een Farao, den Heere smeekte,
de plaag ophield. „Want het verhoogen komt
niet uit het Oosten, noch uit het Westen, noch
uit de woestijn, maar God is Rechter: Hij ver-
nedert dezen en verhoogt degenen."

Zoo de Engelse schrijver. Hij heeft slechts
één zonde van Engeland genoemd, het oprin-
gen van opium aan China door wapengeweld.
Een gruwelijke zonde. Maar is de zonde van
Engeland tegenover Transvaal minder geweest?
Om niet te spreken van al de veroverings-
oorlogen die Engeland bijna voortdurend ge-
voerd heeft. Doch het is reeds veel dat men
in Engeland op die ene zonde gewezen heeft;
mocht daaruit een nationale verootmoediging
voortvloeien!

Geen nationaal berouw is van betekenis, als
geen belijdenis van zonde er mede gepaard
gaat, en als de belijdenis onrecht is, zal on-
getwijfeld herstelling en restitutie plaats hebben
voor zoover dit mogelijk is. God is lankmoedig.
En als er bewerd wordt, dat, omdat het oor-
deel voor deze zonde reeds begonnen is, daar-
om het berouw te laat komt, dan moeten wij
in herinnering brengen, dat toen Mozes, zelfs
op verzoek van een Farao, den Heere smeekte,
de plaag ophield. „Want het verhoogen komt
niet uit het Oosten, noch uit het Westen, noch
uit de woestijn, maar God is Rechter: Hij ver-
nedert dezen en verhoogt degenen."

Zoo de Engelse schrijver. Hij heeft slechts
één zonde van Engeland genoemd, het oprin-
gen van opium aan China door wapengeweld.
Een gruwelijke zonde. Maar is de zonde van
Engeland tegenover Transva